

V knižnici Logos, kde vychádzajú veľké súborné práce, vzťahujú sa na psychológiu diela *Traité de psychologie générale* od *Maurica Pradinesa* vo dvoch sväzkoch, *Traité de caractérologie* od *René Le Sennea* a v krátkom čase majú vyjsť aj *Traité de psychologie pathologique* a *Traité de psychologie de l'enfant*.

V *Bibliothèque de philosophie contemporaine* sú pozoruhodné *Principes d'une psychologie des tendances* od *Burlonda*, *Les dissolutions de la mémoire* od *Jeana Delaya*, *La structure du comportement* od *Merleau-Pontyho*, *Esquisse d'un système des qualités sensibles* od *J. Noguého*, *L'évolution humaine* od *J. Stoetzela*, *Conscience de soi et structures mentales* od *A. Vidala*, *L'adaptation de l'homme a son métier* od *Bonnardela*, *Le devenir de l'intelligence* od *R. Zazzu*, *L'évolution de la pensée chez enfant* od *H. Wallona* atď.

V ostatných knižniciach je dosť ťažko zisťovať presné dátum vydania tej-ktorej práce. Inak aktivitou sa nevyrovňajú vyššie uvedeným a zväčša sa obmedzujú na obnovené vydania. U Flammariona vyšlo napr. dielo *H. Wallona* *De l'acte à la pensée, essay d'une psychologie comparée*, v knižnici *Que sais-je?* od *J. Delaya* *La psychophysiologie humaine*, *Les rêves* od *J. Lhermittea*, *Automate et automatismes* od *P. Devauxa*, *La folie* od *J. Freteta*, *L'éducation des enfants difficiles* od *G. Robina*, *L'adolescence* od *M. Debessesa*, *Génétique et hérédité* od *M. Caulleryho* atď.

Záverom k tomuto prehľadu novej psychologickéj publicistiky treba spomenúť, že základné encyklopedické dielo psychologické, *Traité de psychologie*, vyšlé v II. vydaní pod názvom *Nouveau traité de psychologie* v 9 sväzkoch, značí taký prínos, ktorý pravdepodobne nebude v najbližších rokoch prekonaný. Vplyv toho vidieť i na nadpisoch citovaných diel, vzťahujúcich sa na problémy značne špecializované a často odľahlé od vlastného encyklopedického jadra vedeckej psychologie. Nedávno vyšla kniha *Henryho Piérona* *Sensation guide de vie*, a ešte predtým *Manuel de psychologie* od *P. Guillauma*, ktoré tiež v mnohom potvrdzujú práve vyslovenú poznámku.

Záverom považujeme za potrebné zdôrazniť, že tento článok mal byť iba orientačným ukazovateľom v situácii súčasnej psychologie francúzskej, preto si nenárokuje ani úplnosť, ani náležitú vniknutie do problematiky. Tá by si zaslúžila celú osobitnú knihu.

Dr. Marián Városov, Paríž.

NA OKRAJ III. VYDANIA JUROVSKÉHO „PSYCHOLOGIE“.

„Psychologia“, sumárne dielo o jednej z najmladších vedeckých disciplín, ktorej autorom je univ. prof. Dr. Anton Jurovský, dosiahla pozoruhodný úspech našej verejnosti. Na knižný trh sa po prvé dostáva r. 1942 a od toho času dožila sa svojho III. vydania, čo je na naše pomery zjav ozaj výnimočný, najmä ak ide o knihu odbornú. Dopyt po nej ani teraz neprestáva, rozpredávajú sa z nej už zas posledné exempláre, a ako sa dozvedáme, nepotrvá dlho a dostane sa nám do rúk v novom vydaní. Porozumenie, s akým bola kniha prijatá, a stály dopyt po nej jasnou rečou hovoria o sympatiách a popularite psychologie u nás. Na druhej strane zas je to aj dobré svedectvo o vnútornej hodnote samej

knihy, ktorá vie aj najťažšie a najsložitějšíe problémy psychologie podať a vyložiť prístupným, jasným a ľahko pochopiteľným štýlom. Tieto a iné jej prednosti pred časom sa na patričných miestach vyzdvihly, a preto ich nejdeme podrobne znova vypočítavať. Ale v súvislosti so správou o jej novom vydaní nemožno nám nepoukázať na niektoré jej nedostatky, ktoré pri jej doterajšom posudzovaní neboly postihnuté a ktoré v ďalšom vydaní rozhodne by bolo treba odstrániť. Veď z tejto knihy sa učia a zaiste budú učiť a podkúvať v psychologii ešte mnohé slovenské generácie.

Konkrétne: V určovaní predstáv, pri ich rozlišovaní od vnemov a myšlienok, si autor protirečí. Na str. 101: „...hlavný rozdiel predstavy proti vnemu treba vidieť v tom, že kým vnem je názorný, predstava názornosti postráda...“ A na str. 157: „Predovšetkým predstava je názorná...“

S ďalšími nesrovnalosťami sa stretávame v kap. „Osobnosť“, a to pri interpretácii Jaenschovej typologie, Adlerovej individuálnej psychologie a čiastočne i Kretschmerovej typologie.

U Jaenscha reprezentantom dezintegrovaných (*D*) štruktúr nie sú *S*₁, *S*₂-typy, ako čítame na str. 337. Je síce pravda, že Jaensch *S*-typ (synesteticky) oproti *I*-typu (integrovanému) určuje ako „Gegentypus“. Lebo štruktúralne uspošobenie, štruktúralna pevnosť vo vnútri *I*-skupiny je úplne odlišného charakteru a pôvodu ako v *S*-skupine. Pri *I*-skupine vznikla z primárnej osobnosti, pri skupine *S* zo sekundárnej osobnosti, v ktorej je jej racionálna nadstavba neorganicky vytrhnutá z elementárno-duševného základu. Ale pritom všetkom Jaensch považuje *S*-typy len za inú formu integrovaných *I*-typov. (Vid' Kurt Ran: Untersuchungen zur Rassenpsychologie nach typologischer Methode. Leipzig 1936, str. 4—9.)

Jedným zo základných pojmov individuálnej psychologie je tzv. „Gemeinschaftsgefühl“ (vid' A. Adler: Menschenkenntnis, Leipzig 1929). Prof. Jurovský vo svojej Psychologii ho prekladá za „cit spoločenskosti“ („Gesellschaftsgefühl“!), čo nie je správny preklad uvedeného termínu, o ktorom Adler („Člověk jaký jest“. Praha 1935, str. 47) hovorí, že je „nám vrodenný. Je to vlastne cit kozmický, odlesk spojitosti všetkého kozmického, ktoré v nás žije a ktorého sa nemôžeme úplne zbaviť a ktorý nám dáva schopnosť, aby sme sa vcítili do vecí, ktoré ležia mimo nášho tela.“ Z toho je zrejmé, že Adlerovi nejde len o vzťah k ľuďom, k spoločenstvu ľudí, ale o kladný postoj — postoj aktívneho „spoluhráča“ — k celému vesmíru, jeho životu a daniu. Správny a výstižnejší preklad termínu „Gemeinschaftsgefühl“ bude teda „cit spoločenstva“, a tým odstránime jeho bežné sfalšované chápanie ako citu, uspošobujúceho človeka len pre náš spoločenský život. Ten-ktorý človek môže vyhýbať spoločnosti, nemusí byť v bežnom smysle slova spoločenský, ale zato môže mať veľmi dobre vyvinutý, vypestovaný „cit spoločenstva“.*

* Tento nesprávny preklad Adlerovho termínu „Gemeinschaftsgefühl“ ako citu spoločenskosti nachádzame aj v knihe Dr. J. Čečetku „Pedagogika a adlerovská individuálna psychologia“. Nepresne preložený termín oslabuje na niektorých miestach — napr. na str. 27. — autorovu kritiku Adlerovho „citu spoločenstva“.

Pri vysvetľovaní Kretschmerovho systému pre druhý konštitucionálny typ prof. Jurovský uprednost'uje neopodstatnene názov „astenický“. Tento výraz, udomácnený v klinickej praxi, Kretschmer („Körperbau und Charakter“. 7. a 8. vyd. Berlín 1929, str. 21) používa len na označovanie istej podgrupy leptosomného celkového typu, špeciálne pre extrémnejšie a pod. formy. Termín „astenik“ podľa neho má v sebe istý hodnotiaci súd, čosi bezmocného, chorobného, biologicky menejcenného a nad ním ako nadriadený pojem stojí „leptosom“, ktorý na rozdiel od astenika vyznačuje sa vo všeobecnosti práve veľmi dobrou vitalitou, húževnatosťou. Preto v Kretschmerovej typologii popri termínoch pyknický, atletický, displastický je správne používať výraz leptosomný namiesto astenický.

Jurovského Psychologii pripadla priekopnícka úloha podstatne zasiahnuť do utvárania a ustalo'ovania slovenskej psychologickéj terminologie. Vcelku mal autor šťastnú ruku v tomto smere, v knihe so stanoviska rečového nenachádzame nijaké rečové násilnosti. Isté výhrady však mali by sme predbežne proti dvom jeho termínom, a to „pravidelnosti duševné“ a „hlbková psychologia“.

V kap. I. (str. 16), kde hovorí o zákonoch v psychologii, volí nie najpriliehavejší a najšťastnejší termín pre ne (nazýva ich pravidelnosťami, na rozdiel od zákonov v prírodných vedách). Vychádza síce zo správneho stanoviska, že v duševnom živote nemožno hovoriť o zákonoch v pravom slova smysle (ako napr. vo fyzike), ale skôr len o pravidelnostiach a pravidlách. V dnešnej psychologii (viď Jules Suter: Psychologie. Leipzig 1942, str. 277—92 a W. Metzger: Psychologie, Dresden 1941, str. 233—6) medzi základnými princípmi sa však dôsledne uvádza pre tzv. psychologické zákony termín „psychologické zákonitosti“ (ale nie vo smysle kauzálnej zákonitosti klasických prírodných vied), ktoré platia pre svet duševna a ktoré dnešná psychologia nepoužíva neopodstatnene. Vzhľadom na jeho zaužívanosť pýtalo by sa, aby ho autor nevynechával, ale snažil sa oba termíny — zákonitosti, pravidelnosti — navzájom vymedziť; nevyklučujú sa totiž navzájom.

Prof. Dr. Jurovský vo svojej knihe (str. 338 a n.) používa pre tzv. „Tiefenpsychologie“ názov hlbková psychologia, čo je doslovný preklad z nemčiny. Pred časom v našej dennej tlači bol nahodený pre tento smer psychologický termín „hlbinná psychologia“. Ktorému z nich dať prednosť? Pri ich analýze prichádzame na to, že slovo „hlbka“ je viac konkrétne, pri ňom máme predstavu kolmosti jednodimenzionálnej (napr. hlboká studňa). Zatiaľ slovo hlbina je viac abstraktné, vybavuje nám predstavu viacdimezionalnosti, hlbkky i šírky, rozľahlosti a nezachytiteľnosti (ako napr. hlbiny morské, hlbiny duše atď.). Teda lepšie vyjadruje podstatu a charakter onoho smeru v psychologii, ktorý sa v nemčine nazýva „Tiefenpsychologie“. Z týchto príčin prihovárame sa za používanie výstižnejšieho slovenského termínu „hlbinná psychologia“.

Dr. J. Koščo.